PRIEŠGAISRINĖS APSAUGOS IR GELBĖJIMO DEPARTAMENTAS PRIE VIDAUS REIKALŲ MINISTERIJOS

Adresatams pagal sąrašą

2023-01-Į 2022-09-19 Nr. 9.4 kreipimąsi (9.6.E)

DĖL KREIPIMOSI

Priešgaisrinės apsaugos ir gelbėjimo departamentas prie Vidaus reikalų ministerijos (toliau – Departamentas) išnagrinėjo 2022-09-19 raštą (Departamente gauta 2022-09-29, gavimo registracijos Nr. 3-4343), kurį pasirašė Nacionalinė gaisrinės saugos asociacija, Priešgaisrinės saugos asociacijos, Lietuvos projektavimo įmonių asociacijos, Lietuvos architektų rūmų, Lietuvos architektų sąjungos, Lietuvos medienos pramonės įmonių asociacijos „Lietuvos mediena“, Medienos produktų gamybos inovacijų klasterio, Projektų ekspertizės ir gaisro saugos įmonių asociacijos, Priešgaisrinių darbų ir paslaugų asociacijos, Polistireninio putplasčio asociacijos atstovai (toliau – kreipimasis). Kaip teigiama kreipimesi jame išdėstyti tik esminiai pastebėjimai suinteresuotų visuomenės grupių aptarimui pateiktam Departamento direktoriaus 2010 m. gruodžio 7 d. įsakymu Nr. 1-338 patvirtintų Gaisrines saugos pagrindinių reikalavimų 7 punkto ir 6 priedo pakeitimo projektui (toliau – projektas).

Ieškodami būdų kaip geriau spręsti problemas, iškylančias įgyvendinant gaisrinės saugos reikalavimus statybos metu, departamente periodiškai organizuojame susitikimus, kuriuose dalyvauja projektavimo ir projekto ekspertizių srityje dirbantys atstovai. 2022 m. gegužės 26 d., rugsėjo 7 d., spalio 21 d., lapkričio 29 d. vykusių susitikimų metu dalyvaujant suinteresuotų pusių atstovams buvo kalbama dėl įvairių gaisrinės saugos klausimų, kurie apėmė ir kreipimosi turinyje pateiktus pasiūlymus. Nors Nacionalinės gaisrinės saugos asociacijos atstovai buvo nurodę, kad į kreipimąsi raštu atsakyti nebūtina, 2022-11-29 vykusio susitikimo metu Departamento atstovų buvo paprašyta į kreipimąsi atsakyti raštu, todėl išdėstome savo nuomonę.

Departamento nuomonė dėl 1 ir 2 pastabos. Pritariame, kad gaisrinės saugos inžinerijos (toliau – GSI) metodas išsivysčiusiose pasaulio ir vakarų Europos šalyse laikomas ir pripažįstamas pažangiu. Norėtume paaiškinti, kad nuo 2010-11-01 Departamento direktoriaus 2010 m. gruodžio 7 d. įsakymu Nr. 1-338 patvirtintuose Gaisrinės saugos pagrindiniuose reikalavimuose (toliau – GSPR taisyklės), kuriose yra įteisintas naujas gaisrinės inžinerijos ar gaisro rizikos skaičiavimų (GSI) naudojimas, išsiaiškintos situacijos, kai naujai projektuojamuose pastatuose, turinčiuose nevaržomas galimybes juose pagal galiojančius normatyvinius dokumentų reikalavimus projektuoti ir įrengti dvi laiptines, nauji pastatai, tikėtina tenkinant užsakovų verslo, o ne besinaudojančių pastatu asmenų gaisrinės saugos interesus, buvo sąmoningai projektuojami ir statomi su viena evakuacijai skirta laiptine. Buvo atvejai, kai projektas jau gavus statybą leidžiantį dokumentą, pagal kurį buvo

suprojektuotos dvi evakuacinės laiptinės, vėliau naudojant GSI skaičiavimus, statybos metu pakeistas ir pastatas pastatytas su viena evakuacijai skirta laiptine. Statybų rangovams atsirado nauja interesų sritis, kad statomų pastatų projektams, kuriems buvo išduoti statybą leidžiantys dokumentai, taikant GSI būtų neįgyvendinami galiojančių gaisrinės saugos reikalavimų sprendiniai, taip galimai norint padidinti pajamas ir uždirbti didesnį pelną. Todėl praktikoje pastatuose buvo atsisakoma stacionariųjų gaisrų gesinimo sistemų įrengimo, GSI skaičiavimų projektavimo metodas buvo pradėtas taikyti, valstybinės priešgaisrinės priežiūros pareigūnams statinių statybos užbaigimo procedūrų metu nustačius neatitiktis normatyviniams gaisrinės saugos reikalavimams tam, kad statinyje, kurio statyba užbaigiama, nereikėtų šalinti nustatytų gaisrinės saugos reikalavimų pažeidimų.

Reikėtų pripažinti, kad gaisrinės saugos reglamentavime GSI skaičiavimų taikymo turinys ir taikymo ribos nėra griežtai apibrėžtos ir interpretuojamos savaip, galimai statytojų (užsakovų), rangovų ir projekto rengėjų naudai, norint išvengti didesnių finansinių išlaidų įgyvendinant teisės aktuose nustatytus techniškai sudėtingesnius ir brangesnius gaisrinės saugos sprendinius, taip pat svarbu pažymėti, kad statyboje nėra gaisrinės saugos specialistų (atestatus turinčių gaisrinės saugos projektuotojų ir ekspertų) kontrolės mechanizmo. Dėl paminėtų ir kitų daugybės panašių atvejų, praktikoje nekontroliuojamas GSI metodo taikymas buvo apribotas naujai statybai ir projektavime po statybą leidžiančio dokumento išdavimo. Šiandien GSI projektavimo metodas, leidžiamas taikyti rekonstruojant arba remontuojant esamus, seniau statytus pastatus, žinant, kad praktikoje labai dažnai susiduriama su galiojančių reikalavimų taikymo įgyvendinimo problemomis, kad būtų galimybė rekonstruoti ar remontuoti esamus pastatus, pavyzdžiui, su esamais siauresniais nei normatyviniais evakavimo(si) keliais ir panašiai. Šiuo atveju GSI projektavimo metodas turi būti taikomas nesumažinant gaisrinės saugos lygio, kuris nustatytas normatyviniuose gaisrinės saugos dokumentuose.

Pažymime, kad GSPR taisyklių 7 punkte kalbama, kad gaisrinės saugos inžineriniai ir rizikos vertinimo skaičiavimai taikomi iki gaunant statybą leidžiantį dokumentą. Šiame teisės akte nenurodoma, todėl ir nesudaromas teisinis pagrindas gauti naują, arba panaikinti galiojantį statybos leidžiantį dokumentą. Taip pat pažymėtina, kad statybos proceso dalyviams nėra prievolės taikyti Gaisrinės saugos pagrindinių reikalavimų 7 punkte numatytą GSI. Šį projektavimo metodą statybos dalyviai pasirenka savo valia. Analogiška nuostata taip pat yra įtvirtinta ir statybos techninio reglamento STR 1.04.04:2017 „Statinio projektavimas, projekto ekspertizė“ patvirtinto Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2016 m. lapkričio 7 d. įsakymu Nr. D1-738 (toliau – STR 1.04.04:2017 8 priedo 2.16.6 papunktyje, kuriame taip pat nurodyta, kad naudojant gaisrinės inžinerijos ar gaisro rizikos skaičiavimus, jie taikomi iki gaunant statybą leidžiantį dokumentą.

Taip pat manome, kad gaisrinės saugos inžinerijos metodo ribojimas naujai statybos rūšiai mūsų manymu neturėtų būti įvardijamas diskriminaciniu, kadangi esminiai gaisrinės saugos reikalavimai nustatyti 2011 m. kovo 9 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamente (ES) Nr. 305/2011 naujos statybos pastatuose užtikrinami įgyvendinant galiojančius normatyvinius reikalavimus.

Dabartiniame GSPR taisyklių projekto nagrinėjimo etape numatome apsiriboti tik GSPR taisyklių 6 priedo pakeitimu.

Dėl 3 pastebėjimo. Paaiškiname, kad aptarimui Departamento pateiktame projekte siūlomas GSI apibrėžimas *„mokslinia*is *principais pagrįstų inžinerinių metodų taikymas užstatytoje aplinkoje, rengiant ar vertinant statinių projektus, atliekant konkrečių gaisro scenarijų analizę arba gaisro scenarijų grupės rizikos kiekybinį įvertinimą“,* paimtas iš 2018 metų tarptautinio standarto ISO 23932-1:2018 „Gaisrinės saugos inžinerija. Bendrieji principai.“ terminų sąrašo, kuris mūsų nuomone išsamesnis ir aktualesnis nei 1999 metais patvirtinto statybos techninio reglamento STR

2.01.01(2):1999 „Esminiai statinio reikalavimai. Gaisrinė sauga“ 20 punkte nurodytas GSI trupinys – *inžinerinių principų taikymas, įvertinant reikiamą gaisrinės saugos lygį ir tuo tikslu planuojant, projektuojant bei skaičiuojant reikiamas priemones*, dėl to, kad projekte siūlomas GSI apibrėžimas apimtų ir rizikos vertinimo aspektą.

Galutines sąvokas ir terminus norėsime dar aptarti ir patikslinti. Dėl 4 pastabos. Departamente vykusiuose susitikimuose buvo aptarti galimi variantai Projekto 6 priedo 1 lentelei ir jos turiniui. Galutinį minėtos lentelės variantą tikimės aptarti kito susitikimo metu, kurį numatome organizuoti 2023 m. sausio mėnesį.

Dėl 5 pasiūlymo. Departamentas suinteresuotoms visuomenės grupėms yra išsiuntęs informaciją, kuria remiantis projekte buvo nurodyti galimi gaisro šaltinių gaisriniai techniniai duomenys dėl kurių patikimumo galimai kyla abejonės. Šiuo metu tikimės sulaukti indėlio iš Departamente aptarimuose dalyvaujančių, projektavimo ir statybos ekspertizių srityje dirbančiųjų atstovų pasiūlant gaisro šaltinių gaisrinių techninių duomenų lenteles, kurios būtų paremtos, kaip rašoma kreipimesi Europos Sąjungos, JAV ir kitų vakarų šalių patirtimi.

Pasisakome dėl 6 pasiūlymo. Pateiktą pasiūlymą projekte neaprašinėti neatitikčių galiojantiems normatyviniams gaisrinėms saugos reikalavimams mes išnagrinėsime. Norėtume atkreipti dėmesį, kad pavyzdžiui vadovaujantis Skandinavijos regione taikoma INSTA 950 technine specifikacija „Gaisrinės saugos inžinerija. Gaisrinės saugos modelio patikrinimas statiniuose“ (INSTA 950), informacija apie neatitiktis normatyviniams reikalavimams vis tiek turėtų būti nagrinėjama (pavyzdžiui INSTA 950 tai vadinama nuokrypiais nuo iš anksto priimtinų sprendinių, o lyginamojoje analizėje gali būti naudojamas etaloninis statinys suprojektuotas remiantis iš anksto priimtais sprendiniais, t. y. statinys atitinkantis normatyvinius reikalavimus.

Dėl 7 pasiūlymo. Panašiai, kaip jau esame pasisakę dėl ankstesnio kreipimosi pasiūlymo, šį prieštaravimą, kad GSI skaičiavimams naudota informacija būtų pateikiama skaitmeniniu formatu, įvertinime. Dar norėtume atkreipti dėmesį, kad anksčiau minėtą INSTA 950 techninę specifikaciją joje turi būti patiekiama visa reikalinga informacija apie GSI skaičiavimams taikytą gaisrinės saugos modelį, dokumentai įforminami taip, kad būtų užtikrintas peržiūros ir kontrolės procedūrų skaidrumas, o visi svarbiausi įvesties parametrai ir būtinosios sąlygos dokumentuose užfiksuojami tokia apimtimi, kokia reikalinga skaičiavimams atkurti.

Dėl kreipimosi 8 punkte nurodytų teiginių ir pasiūlymo. Atkreiptinas dėmesys, kad statybos techninio reglamento STR 1.04.04:2017 „Statinio projektavimas, projekto ekspertizė“ 19 priedo 15 lentelė, apibrėžianti projekto ekspertizės patikrinimo sritis, šiuo metu nenumato prievolės projektą tikrinančiam gaisrinės saugos ekspertui patikrinti projekte taikytų GSI skaičiavimų teisingumo. Tai reiškia, kad pagal dabartinį reglamentavimą GSI skaičiavimų patikrinimai neprivalomi, neatliekami net ir statinio projekto ekspertizės metu, norint gauti statybą leidžiantį dokumentą.

Pateikiame keletą nagrinėtuose gaisrinės saugos specialistų parengtuose projektuose pastebėtų mūsų vertinimu, netinkamų GSI taikymo pavyzdžių. Pagal statybos techninį reglamentą STR 2.07.01:2003 „Vandentiekis ir nuotekų šalintuvas. Pastato inžinerinės sistemos. Lauko inžineriniai tinklai“, patvirtintą Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2003 m. liepos 21 d. įsakymu Nr. 390“ 374 punktą, gaisrams skirtas vandentiekis turi būti pirmos patikimumo kategorijos. Nagrinėto projekto atveju, miesto vandentiekio tinklai neužtikrino šios kategorijos. Projekte taikant GSI vertinimo metodą buvo papildomai numatytas didesnis teisės aktų reikalavimų neatitinkančių gaisrinių hidrantų skaičius. Čia reikėtų paaiškinti, kad problema – vandens tiekimo patikimumo užtikrinimas, projekte taikant GSI vertinimą taip ir liko neišspręstas. Kitas pavyzdys. Pagal GSPR

taisyklių 97 punkto reikalavimus aukštuose turi būti įrengiamos neįgaliųjų saugos zonos. Nagrinėjamu atveju taikant GSI vertinimą patalpos (projekte jos pavadintos apartamentais), kurios pritaikytos žmonėms su negalia, nuo gretimų patalpų buvo atskirtos EI 45 priešgaisrinėmis užtvaromis, žmones su negalia buvo numatoma evakuoti per balkoną valstybinės priešgaisrinės gelbėjimo tarnybos autokeltuvo pagalba, mieste, kuriame priešgaisrinė gelbėjimo tarnyba autokeltuvo apskritai neturi. Pasitelkiant kompiuterinę programinę įrangą FDS (angl. *Fire Dynamic Simulator*) būdavo nustatomos statybos produktų degumo klasės, kai tuo tarpu degumo klasės, šiluminiai ir fizikiniai gaisriniai parametrai, galėtų būti nustatyti tik atliekant bandymus praktinėmis sąlygomis laboratorijose ir pagal gautus rezultatus juos klasifikuojant, laikantis konkrečių standartų reikalavimų. Arba panaudojant kompiuterinę programinę įrangą FDS „suprojektuojamos“ stacionariosios gaisrų gesinimo sistemos, kurios neatitikdavo projektavime privalomų taikyti nurodytų Lietuvos standartų reikalavimų, kai tuo tarpu paminėta programinė įranga pagal savo technines galimybes galėtų vertinti stacionariųjų gaisrų gesinimo sistemų poveikį prognozuojant galimo gaisro eigą, bet ji nėra skirta stacionariųjų gaisrų gesinimo sistemų projektavimui. Gaisrinės saugos lygio užtikrinimui gaisrinės saugos projektuose parenkamos kompensacinės priemonės, neturi sąryšio su normatyvinių gaisrinės saugos reikalavimų neatitinkančių nuostatų reikalavimų kompensavimu, pavyzdžiui – aukštuose numatomas gesinimas iš dviejų čiurkšlių, pastate įrengiama 2 tipo perspėjimo apie gaisrą ir evakuacijos valdymo sistema ir pan.

Kreipimosi 8 punkte siūlomai STR 1.04.04:2017 papildyti 69.6 punkto formuluotei šiandien, nesprendžiant GSI taikymo kontrolės klausimų, deja negalime pritarti, nes pagal ją nesumažės galimybių piktnaudžiauti normatyvinių gaisrinės saugos sprendinių įgyvendinimo sąskaita ir sugrąžinta iki 2014-04-02 GSPR taisyklių 7 punkto pakeitimo buvusi situacija, taikant GSI metodus suteiktų pernelyg didelę diskreciją veikti su tuo susijusiems gaisrinės saugos specialistams savo nuožiūra.

Departamento pozicija dėl 9 pasiūlymo.

Departamentas nepritaria GSI taikymo išplėtimo galimybei tam, kad pastatų statyboje padidinti organinių ir medienos statybos medžiagų naudojimą. Mūsų nuomone GSI taikymas (visų paskirčių statiniams) reikalauja sisteminio požiūrio, kuris apimtų ne tik GSI reglamentavimo pakeitimus, nes tai turėtų apimti ir statybos dalyvių kontrolės mechanizmo sukūrimą ir įgyvendinimą.

Dėkojame visiems dalyvaujantiems Departamente pasitarimuose, už išsakytas mintis ir pasiūlymus projektui. Mes pasisakome už bendradarbiavimą su projektuotojais ir statytojais, už atvirą ir pagrįstą diskusiją siekiant visapusiškai įvertinti galimybes atitinkamai keisti galiojantį gaisrinės saugos reglamentavimą mūsų šalyje. Departamentas laikosi pozicijos, kad statybos srities gaisrinės saugos teisinis reguliavimas turi būti keičiamas siekiant tenkinti visuomenės poreikius ar panaudoti mokslo pažangą, tačiau turi būti vertinami ne tik užsakovų ar verslo interesai, bet ir paslaugos ar produkto vartotojų saugumas.

Šį Departamento raštą per vieną mėnesį nuo gavimo dienos galite apskųsti savo pasirinkimu Lietuvos administracinių ginčų komisijai (Vilniaus g. 27, Vilnius) arba Vilniaus apygardos administraciniam teismui (Žygimantų g. 2, Vilnius) Lietuvos Respublikos administracinių bylų teisenos įstatymo nustatyta tvarka.

Direktoriaus pavaduotojas Giedrius Sakalinskas

Vincas Sasnauskas, tel. (8 5) 271 7519, el. p. vincas.sasnauskas@vpgt.lt

ADRESATŲ SĄRAŠAS

1. Aplinkos ministerijai
2. Vidaus reikalų ministerijai
3. Nacionalinei gaisrinės saugos asociacijai
4. Priešgaisrinės saugos asociacijai
5. Lietuvos projektavimo įmonių asociacijai
6. Lietuvos architektų rūmams
7. Lietuvos architektų sąjungai
8. Lietuvos medienos pramonės įmonių asociacijai „Lietuvos mediena“
9. Medienos produktų gamybos inovacijų klasteriui
10. Projektų ekspertizės ir gaisro saugos įmonių asociacijai
11. Priešgaisrinių darbų ir paslaugų asociacijai
12. Polistireninio putplasčio asociacijai
13. Mineralinės vatos gamintojų asociacijai
14. Lietuvos gaisrinės saugos asociacijai
15. Smulkiųjų projektavimo įmonių asociacija